

Mladi ljudi uvek
nalaze način da deluju
buntovno i proaktivno

VALENTINA MACURA, ETHNOLOG I
OSNIVAČ FESTIVALA „PARALEL“

KOJEM PLEMENU PRIPADAS?

Ima li, uopšte, supkulturna kod nas? Koji su to „geto“? Ljudi? Bendovi? Kako izgledaju, gde delaju? Da li ih možemo hirurški izdvajati iz dominantne kulture? Ili su ovo besmislena pitanja koja vas pikado strelcima pogadaju samo zbog toga što je vrtlog informacija u kojem obitavamo doprineo da nalepnice: modi, tedi, roker, panker, rokabili, šminker, hevimetac, neofolker, bajker, vespač, roler, rejver, danas, hipster, lamberseksualac, japijevac, yuccie – budu u jednoj slikarskoj vodi za boje. Jedan od sagovornika u ovom tekstu koji rovari po našoj i inostranoj (pot) kulturnoj sceni daje mogući odgovor – „Supkulturnaši su svi koji ne čitaju klasičku i ne slušaju Rahmanjinova“

Piše Marina Todorović

Foto Igor Pavićević

Kao što smo i
imali bojazan
– Adel „Star
Wars“ i duska-
nje u spotu za
numeru „Hotline
Bling“ pretvo-
rilo se u jednu
pop kulturu.

Ovaj natpis stajao je ispod redovne karikature Berija Švarca, ilustratora magazina *The New Yorker*. Crtež je prikazivao dva doktora kako daju dijagnozu posmatrajući muzičarku

dok densuje u nečemu nalik futuri-
stičkoj kapsuli. Dakle – šarenis, svatara, ili eklektika, kako će gotovo svi koji govorile za ovaj članak definisati potkulturnu danas.

Ipak, i pored toga što sada „sve se svime“ paše, izdvajaju se grupe koje – kako to tumači Valentina Macura, etnolog, antropolog i osnivač supkulturnog festivala „Paralel“ – imaju svoj organizovani mini-svet u kom se kreću, stilizuju, zabavljaju, stvaraju... „Supkulturne postoje i danas, i postoje i kod nas, iako se

oyde dominantna, pre svega medijska kultura, potrudila da alternativna kultura i umetnost budu totalno marginalizovane. Ali prošetajte gradom, udite u različite klubove, na koncerte, i videćete da je sve i dalje tu – i stari dobri pankeri i metalci, a i mnogo toga novog, poput ljuditelja japanske anime i cosplaya, te skejterja i roškarata...“

Opisujući „Paralel“, Valentina Macura nišani koliko je važno da glavni grad poseduje takvu vrstu dešavanja:

PRVO IZDANJE FESTIVALA 2012. ZAPOČELI SMO U KAFANI „MORNAR“ i to tribinom, jer znamo da je kod nas R'n'R zapravo i nastajao u kafanama. Bend Električni orgazam, osnovan je baš u „Mornaru“, tu smo na tribini imali stare i mlade snage – Vladu Džetu, Giletu, Rosu, Duleta Radulovića, ali i Oliveru iz KKN. Ove godine, organizovali smo koncert Tajanstvenog voza, benda sastavljenog u čast tri decenije emitovanja istoimene kulturne radio-emisije Žikic Simića. Obeležili smo i sedamdeseti godina Zvezde i Partizana, izložbom novinskih naslovnika iz prošlog veka. To je bila prilika da uđemo u svojevrsni vremenski i vidimo koliko su se promenili javni govor i medijska estetika od šezdesetih do danas. Prethodne godine, izložbom u DOB-u podstekli smo se „Otpisanih“ i organizovali šetnju njihovim stazama.“

Na pitanje kako bi opisala ovdašnje značenje reči 'supkulturna', kaže: „Supkulturne najednostavnije možemo da predstavimo kao vrstu urbanog folklora i grupisanja po principu privremenog identiteta. Međutim, 21. vek je više vreme individualaca, a posebno su mladi sve manje skloni takvom grupisanju. Ako danas možemo da kažemo da je jedan čovek = jedan medij jer ima mobilni da nešto snimi i pristup internetu da to i objavi, to nas svakako dovodi

do velike raznovrsnosti kako informacija, tako i stilova. A uz toliku fuziju uticaja – stroge definicije u ravni (sup)kulturne ne mogu da opstanu. Međutim, mislim da mladi ljudi uvek nalaze način da deluju buntovno i proaktivno.“

A kako je to bilo u vreme kada su se grafofonске ploče nabavljale „preko veze“ i kada je bilo normalno da se „skipa“ okupi i ima i vremena i strpljenja da sluša sve pesme sa novog albuma, oslikave upravo jedan od „starih snaga“ sa prve tribine „Paralela“ i muzičar koga su provali apostolom hevi-metala, a koji – iako je u perspektivi (za muzičare ta reč, verovatno, nema značenje) – i dalje svoje vreme „troši“ u studiju Radio Beograda – Vladimir Janković Džet.

KADA SI POSLEDNJI PUT ODSLUŠALA CEO ALBUM?, presekao je tokom razgovora jedan od osnivača Crnih bisera, Tunela i Vlada Džeta benda, koji su pečatirali nekadašnju jugoslovensku rok scenu. „Naš svet je bila muzika, mi smo za to živeli. Cela generacija. Svi su bili u muzici i slušali je. Radio Luksemburg je u to vreme bio ‘Sveti pismo’. Konzumirali smo, pod jedan, britansku top-listu. Ploča je bila suvo zlato i teško se dolazio do nje. Imali smo kanale – ljude koji su nam ih donosili. Bile

su samo tri stvari u životu mladih ljudi – igranka/bioskop/utakmica. A igranka je bila jedino mesto gde si mogao da upoznaš devoku. Mi smo kreirali igranku, bili ‘prozor u svet’. Nije bilo informacije, mi smo bili informacija.“

Evocirajući uvodne korake Crnih bisera objašnjava kako je ononomad izgledalo kada se ne uklapaš, nego štričiš:

„Vanzemaljci. Šta sad mi to – na struju, gitare, dugačke kose...“

Odgovarajući na pitanje da li su zbog te „dugačke kose“ imali problema i da li je upravo naziv benda ‘Crni biseri’ – preuzet od naslova istoimenog filma koji se bavi maloletničkom delinkvencijom – posledica toga što su se i oni – žečeći da se izdvajaju – osceli delinkvenciju. Džet memorise: „Malo na ulici, i u školi. Imali smo problem sa direktorkom 14. gimnazije, u koju sam išao. U prvoj postavi su svirali Slavko Božović i Ivan Božović, sinovi Saše Božović (jugoslovenska lekarica i učesnica Narodnooslobodilačke borbe Jugoslavije), koja je napisala knjigu *Tebi, moja Dolores*. ‘Zlatni dečaci’, drugi bend je potekao iz iste škole. Mi smo hteli da budemo drugaćiji od njih.“

**TRAŽEGI DA MI PROTUMAĆI ČINJENICU DA JE NJE-
GOVA PRVA PLOČA BIO ELVIS PRISLI**, a da danas imamo situaciju da neko bude prisiljevac i da ujedno ide npr. u martinkama na folk koncerte, Džet odgovara: „Čovek mora prvo da se odredišta da ga interesuje, da zna ko je, ali i da ne bude slepo vezan za to, jer ta vrsta vezanosti vodi do pogrešnog izbora... Ne treba biti suviše zadri – ovo me ne interesuje, jer i u tom velikom segmentu koji te ne interesuje uvek ima kvaliteti koji mogu da te oplemeni, jer muzika i služi da ti oplemeni život.“

Dilemu da li staviti zagradu (i održnu reču u njoj) ili ne u rečenici „Punk is (not) dead“ pokušava da otkloni drugi član prve „Paralelove“ tribine, frontmen sastava Urbana gerila a danas urednik Nedeljnika i pisac Branka Rošić: „Kao muzika, verovatno jeste. Ali možda danas pankeri nisu oni s gitarama već desperadosi koji podrivaju sistem drugim sredstvima – kao Snouden i Asanž. Možda je Vikliks novi Sex Pistols. Jer tu je borba protiv establimenta.“

Slikajući današnjicu, poput onih doktora na ilustraciji karikaturiste *The New Yorker*, Rošić daje sličnu dijagnozu: „Ako gledamo vizuelno, danas Rijana ima istu frizuru kao frontmen pank grupe Exploited

isted. Tada je ta frizura bila šok a danas je modni trend. Danas i manekeni H&M izgledaju kao pankeri, tako da tu nema bunta.“

Pokušavajući da razvedem „Gordijev čvor“ opasan oko panka kada se posmatra iz današnjeg dvogleda – pitanje za Rosicu bilo je delegirano iz knjige sociologa kulture Dika Hebdidža *Potkulturna: značenje stila*. Hebdidž kaže da su pankeri „voleti da ih mrže“, misleći na one britanske (možda zato danas na martinkama iz najnovije kolekcije piše: „Punk is the last interesting thing that happened in this country“).

„Nas pankere, trebalo je, ako ne baš da mrze, bar da vide da smo različiti – ekipa iz škole i roditelji i sve ono što je predstavljalo deo svakodnevnog života. U godinama paska čitali smo knjigu *Paklena pomeranča*. Od filmove, *Taksista, Made in Britain* i *Quadrophenia*. Voleli smo i film *Rude Boy o Clashu*.“

KAKO BISM POONOVO ZAŠRAFILI SVE POTKULTUROŠKE ŠRAFOVE, koje su odvratili prethodni čitači, naredni tumač – kulturolog Maja Vukadinović dala je svoje naučno viđenje:

„Eklektika je po mom mišljenju ključna reč koja objašnjava supkulturne u današnjem Beogradu. Potkulture su pomesane, a pojedine su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’ pojedine potkulture. Setimo se samo hipika u Americi, koji su preko noći cveće u kosi zamjenili japi garderobom. Različite potkulture postoje i u pojedinim su, poput hipstera, već deo mejnstrima. Tako je bilo i ranije – mejnstrim kultura je uvek, posle odredenog perioda, ‘usisavala’